

FOUNDATION FOR
THE PRESERVATION
OF JEWISH HERITAGE
IN POLAND

FUNDACJA
OCHRONY
DZIEDZICTWA
ŻYDOWSKIEGO

www.fodz.pl

RAPORT ROCZNY

ANNUAL REPORT

2016

The Foundation's activities in 2016 were supported by:

Działania Fundacji w 2016 roku wsparli:

- ▶ **Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego**
Ministry of Culture and National Heritage
- ▶ **Stowarzyszenie Żydowski Instytut Historyczny w Polsce**
Association of the Jewish Historical Institute in Poland
- ▶ **ESJF European Jewish Cemeteries Initiative**
- ▶ **Taube Foundation for Jewish Life and Culture**

The Foundation's partners in 2016 included:

Do partnerów Fundacji w 2016 roku należeli:

- ▶ **Centrum Badań Holocaustu Uniwersytetu Jagiellońskiego**
Center for Holocaust Studies, Jagiellonian University
- ▶ **Heritage Foundation for Preservation of Jewish Cemeteries (HFPJC) – Avoyseinu**
- ▶ **Gmina Wyznaniowa Żydowska w Krakowie**
Jewish Religious Community of Cracow
- ▶ **Gmina Wyznaniowa Żydowska w Warszawie**
Jewish Religious Community of Warsaw
- ▶ **Związek Gmin Wyznaniowych Żydowskich w RP**
Union of Jewish Communities in Poland
- ▶ **Uniwersytet Łódzki**
Lodz University
- ▶ **Akademia Pomorska w Słupsku**
Pomeranian University in Słupsk
- ▶ **Uniwersytet Warszawski**
Warsaw University
- ▶ **Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II**
John Paul II Catholic University of Lublin
- ▶ **Zakład Historii i Kultury Żydów Uniwersytetu Rzeszowskiego**
Department of Jewish History and Culture of the University of Rzeszów
- ▶ **The Committee for the Preservation of Jewish Cemeteries in Europe**
- ▶ **Światowa Organizacja Żydowska ds. Restytucji**
World Jewish Restitution Organization (WJRO)
- ▶ **Muzeum Historii Żydów Polskich POLIN**
POLIN Museum of History of Polish Jews
- ▶ **ESJF European Jewish Cemeteries Initiative**
- ▶ **Ambasada Izraela w Polsce**
Embassy of Israel in Poland
- ▶ **US Commission for the Preservation of America's Heritage Abroad**
- ▶ **Polskie Towarzystwo Studiów Jidyszystycznych**
Polish Society of Yiddish Studies

56 szkół w projekcie „Przywróćmy Pamięć”
schools participating in the “To Bring Memory Back” project

350 uczniów z całej Polski uczestniczyło w finałowej gali projektu „Przywróćmy Pamięć”
students from all over Poland participated in the final event of the “To Bring Memory Back” project

29 miejscowości w Szlaku Chasydzkim (dołączyła: Błazowa)
towns and cities in the Chassidic Route project (Błazowa joined in 2016)

47 419 turystów odwiedziło miejscowości na Szlaku Chasydzkim
tourists on the Chassidic Route

32 wydarzenia kulturalne, naukowe i edukacyjne zorganizowano w Centrum „Synagoga” w Zamościu
cultural, scientific and educational events organized at the “Synagogue” Center in Zamość

12 500 turystów zwiedziło Centrum „Synagoga” w Zamościu
tourists visited the “Synagogue” Center in Zamość

8 025 uczestników wydarzeń w Centrum „Synagoga” w Zamościu
participants of events at the “Synagogue” Center in Zamość

8 cmentarzy ogrodzonych
cemeteries fenced

21 cmentarzy posprzątaných
cemeteries cleaned up

10 uroczystości upamiętniających cmentarze
commemoration ceremonies

2016

Szanowni Państwo,

Fundacja Ochrony Dziedzictwa Żydowskiego została założona w 2002 roku przez Związek Gmin Wyznaniowych Żydowskich w RP (ZGWŻ) oraz Światową Organizację Żydowską ds. Restytucji (WJRO). Naszym celem jest ochrona materialnego dziedzictwa Żydów w Polsce. Działamy na tych terenach, którymi, z racji zbyt dużej odległości, trudno jest zajmować się działającym obecnie na terenie Polski gminom żydowskim. Obszar działania Fundacji obejmuje blisko dwie trzecie powierzchni Polski.

Do zadań Fundacji należą:

- ▶ ochrona obiektów dziedzictwa żydowskiego, które mają wyjątkowe znaczenie religijne lub historyczne;
- ▶ restytucja mienia dawnych gmin żydowskich (Fundacja działa tu jako pełnomocnik ZGWŻ): przede wszystkim synagog i cmentarzy;
- ▶ zarządzanie odzyskanymi obiektami.

Priorytetem Fundacji jest ochrona zabytków kultury żydowskiej. We współpracy z naszymi partnerami w 2016 roku uporządkowaliśmy i ogrodziliśmy łącznie 21 nekropolii. Prace na cmentarzach prowadzone są pod nadzorem Komisji Rabinicznej pod kierunkiem Naczelnego Rabina Polski, rabina Michaela Schudricha. Nasze

działania obejmują także rewitalizację szczególnie ważnych i wartościowych zabytków kultury żydowskiej, takich jak synagogi w Kraśniku, Łańcutcie, Przysusze, a także jedynej zachowanej w Polsce renesansowej synagogi w Zamościu. W zrewitalizowanym przez Fundację w latach 2009 – 2011 budynku zamojskiej bożnicy, działa dziś Centrum „Synagoga”. Jest nowoczesny ośrodek kultury, służący odwiedzającym miasto grupom żydowskim, turystom i mieszkańcom miasta. W 2016 roku w Centrum „Synagoga” zorganizowano 32 różne wydarzenia (kulturalne i edukacyjne, w których łącznie uczestniczyło ponad 8 tysięcy osób). W 2016 roku zrealizowaliśmy kolejny etap prac remontowych w XVIII-wiecznej synagodze w Przysusze i rozpoczęliśmy projekt renowacji synagogi w Radzanowie. Działalność Fundacji nie ogranicza się jednak wyłącznie do opieki nad zabytkami; równie ważne jest dla nas szerzenie wiedzy o historii Żydów, którzy przez wieki współtworzyli kulturowe dziedzictwo Polski. Do najistotniejszych działań edukacyjnych Fundacji należy projekt „Przywróćmy Pamięć” dla uczniów polskich szkół i skierowany do młodzieży projekt „Haverim – Przyjaciele. Spotkania młodzieży polskiej i żydowskiej”. W realizacji naszych działań współpracujemy z władzami lokalnymi, organizacjami pozarządowymi i wolontariuszami z całej Polski. Niezwykle ważna jest dla nas kooperacja z zagranicznymi

organizacjami skupiającymi Żydów zainteresowanych dziedzictwem w Polsce, które pomagają finansować różne przedsięwzięcia renowacyjne, w szczególności z Heritage Foundation for Preservation of Jewish Cemeteries (HFPJC) – Avoyseinu, The Committee for the Preservation of Jewish Cemeteries in Europe, ESJF European Jewish Cemeteries Initiative, a także z licznymi darczyńcami, którzy pragną pozostać anonimowi. W 2016 r. dzięki pomocy profesora Dana Orena udało się nam powołać do życia naszą siostrzaną organizację w USA Friends of Jewish Heritage in Poland (www.jewishheritagepoland.org), która wychodzi naprzeciw amerykańskim darczyńcom.

Zapraszamy do szczegółowego zapoznania się z naszym raportem.

Monika Krawczyk
Dyrektor Generalna

Więcej:

www.fodz.pl
www.zamosc.fodz.pl
facebook.com/fodz.jewish.poland

TEL.: +48 22 436 60 00
 FAKS: +48 22 436 06 58
 E-MAIL: fodz@fodz.pl

Ladies and Gentlemen,

The Foundation for the Preservation of Jewish Heritage in Poland was founded by the Union of Jewish Communities in Poland and the World Jewish Restitution Organization (WJRO) in 2002. Our mission is to protect surviving sites and monuments of Jewish heritage in Poland. The Foundation is active in regions whose distance from major cities makes it difficult for Jewish communities to provide adequate long term care and maintenance. Our area of operation covers nearly two thirds of Poland.

The Foundation's tasks include:

- ▶ Protection of Jewish monuments of special religious or historical significance;
- ▶ Handling of restitution claims pertaining to real estate owned by pre-war Jewish religious communities (with the Foundation acting as the plenipotentiary (diplomat) of the Union of Jewish Communities in Poland), especially synagogues and cemeteries;
- ▶ Management of the reclaimed properties.

The Foundation's priority area of activity is the protection of Jewish heritage sites. In 2016, in cooperation with our partners we cleaned and fenced a total

of 21 burial grounds. All of our work in cemeteries is carried out under the supervision of the Rabbinical Commission and the Chief Rabbi of Poland, Rabbi Michael Schudrich. Our activities also include the revitalization of important Jewish monuments such as the synagogues in Kraśnik, Łańcut and Przysucha as well as Poland's only Renaissance synagogue in Zamość. The revitalized building of the Zamość synagogue, restored by the Foundation in 2009–2011, is now home to the "Synagogue" Center – a modern cultural venue serving Jewish groups and tourists as well as the local community. In 2016 more than 8,000 people participated in 32 cultural and educational events at the "Synagogue" Center. In 2016 we also completed the third stage of restoration of the 18th century synagogue in Przysucha and initiated a project of renovation of another synagogue in Radzanow. Our activities are, however, not limited to the protection of sites and monuments. We place equal importance on educating the public about the history of the Jews, whose contribution to Poland's cultural heritage spans several centuries. The Foundation's most important educational activities include the "To Bring Memory Back" program, as well as the "Haverim – Friends, Polish-Jewish Youth Meetings" project. In conducting our projects and activities we cooperate with local authorities, non-governmental organizations, and volunteers

from all over Poland. We also place a high value on cooperation with foreign organizations - bringing together Jews interested in Jewish heritage in Poland - which help us finance various renovation initiatives. These foreign organizations include the Heritage Foundation for the Preservation of Jewish Cemeteries (HFJPC) – Avoyseinu, The Committee for the Preservation of Jewish Cemeteries in Europe, ESJF European Jewish Cemeteries Initiative, as well as donors who wish to remain anonymous. In 2016 thanks to the help of Professor Dan Oren we were able to establish our sister organization in the USA – Friends of Jewish Heritage in Poland (www.jewishheritagepoland.org), whose goal is to assist American donors interested in heritage projects in Poland.

We invite you to review our 2016 Annual Report which discusses in greater detail our projects and initiatives.

Monika Krawczyk, CEO

More:

www.fodz.pl
www.zamosc.fodz.pl
facebook.com/fodz.jewish.poland

TEL.: +48 22 436 60 00
FAX: +48 22 436 06 58
E-MAIL: fodz@fodz.pl

CARING FOR CEMETERIES

OPIEKA NAD CMENTARZAMI

Jednym z najważniejszych celów Fundacji jest ochrona cmentarzy żydowskich. Zapewnienie godnej opieki nekropoliom, których jest w Polsce około 1200, stanowi duże wyzwanie organizacyjne i finansowe, dlatego uporządkowanie tak wielu cmentarzy było możliwe tylko dzięki darczyńcom, często wywodzącym się z danej miejscowości. Corocznie dzięki darowiznom od osób prywatnych i instytucji oraz współpracy z władzami i lokalnymi organizacjami Fundacji udaje się polepszyć stan wielu cmentarzy, z których niejeden wpisany jest do rejestru zabytków. Fundacja, na prośbę rodzin ofiar Holokaustu, opiekuje się również grobami masowymi w Kulnie koło Leżajska, oraz w Mszanie Dolnej. W kwestiach związanych z opieką nad nekropoliom Fundacja ściśle współpracuje ze Związkiem Gmin Wyznaniowych Żydowskich w RP. Wszystkie projekty w tym zakresie uzgadniane są z Naczelnym Rabinem Polski, rabinem Michaeliem Schudrichem, który dba o to, by prace porządkowe na cmentarzach wykonywane były zgodnie z religijnym prawem żydowskim. Fundacja finansuje działalność Komisji Rabinicznej ds. Cmentarzy Żydowskich w celu zapewnienia obiektywnego nadzoru nad sferą religijną.

One of the Foundation's primary concerns is the protection of Jewish cemeteries, numbering approximately 1200 across Poland. Providing all these sites with proper care is both an organizational and financial challenge. In the vast majority of cases, we would not have been able to carry out restoration works without the generous support of donors, often originating from the localities themselves. In specific renovation or maintenance projects, the Foundation cooperates with local authorities and NGOs. At the request of families of the victims of the Holocaust, the Foundation also cares for the Jewish mass graves in Kulno near Leżajsk, and in Mszana Dolna. In caring for and restoring Jewish cemeteries, the Foundation works closely with the Union of Jewish Communities in Poland. The Chief Rabbi of Poland, Rabbi Michael Schudrich is consulted on Jewish religious issues. The Foundation is financing the Rabbinical Commission on Cemeteries in order to ensure objective supervision in the sphere of religion.

NASIELSK

GORZÓW WIELKOPOLSKI

REVITALIZATION

REWITALIZACJA

Dziedzictwo żydowskie jest integralną częścią kulturalnego dziedzictwa Polski, a jego zabytki są bezcennym świadectwem setek lat wspólnej historii. Aby ocalały dla następnych pokoleń, konieczne jest dostosowanie ich funkcji do współczesnych realiów i potrzeb lokalnych społeczności. Strategia Fundacji Ochrony Dziedzictwa Żydowskiego (FODŻ) opiera się na przekonaniu, że jednym z warunków zapewnienia trwałej i autentycznej rewitalizacji jest nawiązanie kontaktu z samorządami i organizacjami działającymi na danym terenie oraz współpraca na rzecz zachowania i ochrony zabytków kultury polskich Żydów. Największym projektem Fundacji w tym zakresie była rewitalizacja renesansowej synagogi w Zamościu, co zaowocowało utworzeniem Centrum „Synagoga” FODŻ, jednocześnie stanowiącego centrum Szlaku Chasydzkiego. Aktualnie koncentrujemy się na renowacji XVIII wiecznej synagogi w Przysusze, która jest unikalnym zabytkiem żydowskiej architektury sakralnej na Mazowszu. Prace budowlane były realizowane etapami w latach 2012–2014 dzięki wsparciu MKiDN. Największym zadaniem uzależnionym od pozyskania funduszy jest renowacja wnętrza obiektu, planowana na lata 2016–2017. Jesteśmy także w trakcie przygotowania dokumentacji architektoniczno-budowlanej na potrzeby planowanej renowacji synagogi w Radzanowie.

Jewish heritage is part of Poland's cultural heritage. Surviving Jewish sites and monuments across the country bear witness to hundreds of years of a common history. To preserve them for future generations, it is often necessary to adapt their original function and purpose to modern uses and the specific needs of the local communities. In order to ensure authentic and sustainable revitalization and preservation of these precious sites, the Foundation for the Preservation of Jewish Heritage in Poland (FODZ) seeks cooperative partnerships with local authorities and organizations. The largest and most significant project completed to-date by the Foundation has been the revitalization of the Renaissance synagogue in Zamość, adapted for the needs of the local community as well as Jewish tourists and religious pilgrims. The “Synagogue” Center of Zamość is also the anchor of the Chassidic Route, created by the Foundation for the Preservation of Jewish Heritage in Poland. Presently, we are focusing on renovation of the 18th century synagogue in Przysucha (Yid. Pshiskhe), a unique example of Jewish religious architecture in central Poland, in the Mazovia region. The renovation work was completed in stages over a three year period, concluding in 2014. However the greatest challenge is still ahead of us: renovation of the interior, which is planned for 2017–2018 (if we manage to secure necessary funds). We are also working on the architectural documentation for the purpose of the planned renovation of the synagogue in Radzanow.

PRZYSUCHA

SZLAK CHASYDZKI

Szlak Chasydzki to projekt realizowany przez Fundację Ochrony Dziedzictwa Żydowskiego od 2005 roku. Jego celem jest wytyczenie i rozwijanie trasy łączącej położone w południowo-wschodniej Polsce miejscowości, w których znajdują się zabytki kultury żydowskiej. W ramach projektu Fundacja wspiera jednostki samorządu terytorialnego i organizacje pozarządowe w ochronie i promocji wielokulturowego dziedzictwa ich miejscowości. Dla wielu miejscowości Szlak Chasydzki to okazja na zaistnienie na mapie atrakcji turystycznych Polski. Jest to także szansa na zainspirowanie lokalnych władz do objęcia tych zabytków opieką we współpracy ze społecznością żydowską w Polsce. Do Szlaku włączane są miejscowości, w których przed wojną istniały liczące się społeczności żydowskie, a obecnie istnieją tam partnerzy lokalni zainteresowani współpracą z FODZ. Obecnie mapa Szlaku obejmuje 29 miejscowości z Podkarpacia i Lubelszczyzny. Są to: Baligród, Biłgoraj, Błażowa, Chełm, Cieszanów, Dębica, Dukla, Dynów, Jarosław, Kolbuszowa, Kraśnik, Lesko, Leżajsk, Lublin, Łańcut, Łęczna, Nowy Żmigród, Przemyśl, Radomyśl Wielki, Ropczyce, Rzeszów, Rymanów, Sanok, Tarnobrzeg, Ulanów, Ustrzyki Dolne, Wielkie Oczy, Włodawa i Zamość. Najważniejszym punktem Szlaku Chasydzkiego jest Centrum „Synagoga” Fundacji Ochrony Dziedzictwa Żydowskiego w Zamościu, w której znajduje się między innymi centrum informacyjne. W 2016 roku w różnych wydarzeniach kulturalnych i edukacyjnych w Centrum „Synagoga” wzięło udział ponad 8000 osób, a obiekty na Szlaku Chasydzkim w ciągu tego roku odwiedziło blisko 50 000. W ramach projektu Fundacja wydała i udostępnia w punktach informacji na Szlaku, a także w wersji elektronicznej na stronie **www.fodz.pl**, serię broszur poświęconych historii Żydów z większości miejscowości, które obejmuje projekt. Dużym wyróżnieniem dla Fundacji było umieszczenie interaktywnej mapy Szlaku Chasydzkiego opracowanej przez WMF na stronie World Monuments Fund pod adresem **<https://www.wmf.org/polands-chassidic-route>**.

The Chassidic Route is a project that was launched by the Foundation in 2005 aimed at developing a tourist route linking towns and villages across southeastern Poland with surviving important Jewish monuments and sites. The project partners the Foundation with local Polish authorities and NGO's to preserve and promote the multicultural heritage of their towns and cities. The Chassidic Route enables many smaller, less known places the opportunity to appear on maps of Poland's tourist attractions. In cooperation with the Jewish Community in Poland, our Foundation invites and welcomes interested local Polish partners able to actively care for and improve these important heritage sites. To-date the Chassidic Route includes 29 towns in the Lubelskie and Podkarpackie Provinces: Baligród, Biłgoraj, Błażowa, Chełm, Cieszanów, Dębica, Dukla, Dynów, Jarosław, Kolbuszowa, Kraśnik, Lesko, Leżajsk, Lublin, Łańcut, Łęczna, Nowy Żmigród, Przemyśl, Radomyśl Wielki, Ropczyce, Rymanów, Rzeszow, Sanok, Tarnobrzeg, Ulanów, Ustrzyki Dolne, Wielkie Oczy, Włodawa and Zamość. The focal point of the Chassidic Route is the “Synagogue” Center in Zamość which hosts the information center of the trail. In 2016 alone, over 8000 people took part in 32 different cultural events organized by the Center and nearly 50,000 tourists visited various sites of the Chassidic Route. The Foundation has published a series of brochures on the history of Jews in most towns and cities participating in this project. They are available in tourist information points along the Route and in digital version that can be downloaded free of charge from our website: **www.fodz.pl**. The World Monuments Fund recognized the Foundation's important contribution to raising awareness and educating visiting Jewish tourists, families, and preservationists by adding an interactive map of the Chassidic Route to its website: **<https://www.wmf.org/polands-chassidic-route>**.

The Chassidic Route

Szlak Chasydzki

PAMIĘĆ

Upamiętnienie historycznej obecności Żydów w Polsce to jeden z najważniejszych celów Fundacji. Angażujemy się w liczne projekty, często realizowane we współpracy z władzami lokalnymi oraz organizacjami pozarządowymi. Opieka nad wieloma zabytkami kultury nie byłaby możliwa, gdyby nie zaangażowanie społeczności lokalnych. Działania podejmowane przez współpracujących z Fundacją wolontariuszy i ludzi dobrej woli pozwalają nam na otaczanie opieką pozostałości dziedzictwa polskich Żydów, rozsianych po wszystkich regionach Polski. Wśród naszych stałych partnerów można wymienić m.in. Fundację Pogranicze z Sejn i Fundację Borussia z Olsztyna i Stowarzyszenie Dom na Rozstaju Kultur i Religii ze Słupska, które korzystają z obiektów będących własnością FODZ, Stowarzyszenie Gmina Chrześcijańska im. Leona Karcińskiego w Nowym Żmigrodzie i Towarzystwo Miłośników Nowego Żmigrodu, Lubelskie Stowarzyszenie Samopomocy oraz Stowarzyszenie Sztetl Dukla.

Commemorating the historical presence of Jews in Poland is one of the Foundation's most important tasks. We are involved in numerous commemoration projects, often carried out in cooperation with local leaders and authorities as well as non-governmental organizations. Providing care for historical Jewish sites and monuments in Poland would not be possible without the support of our local partners. The engagement and hard work of our volunteers and the goodwill of those involved enable us to protect and preserve these precious and important heritage sites. Among our most important partners are Pogranicze (Borderland) Foundation in Sejny, Borussia Foundation in Olsztyn, both located in buildings belonging to our Foundation, Dom na Rozstajach Kultur i Religii (House on the Crossroads of Cultures and Religions) Society of Słupsk, Gmina Chrzescijanska im. Leona Karcińskiego (Leon Karcinski Christian Community) of Nowy Żmigród, Lublin Self-Help Society (Lubelskie Stowarzyszenie Samopomocy) and the Shtetl Dukla Society.

MYSZYNIC

EDUKACJA I KULTURA

Fundacja stara się uwrażliwiać społeczeństwo na problemy antysemityzmu i ksenofobii. Przyznacza się także do rozwoju nauki – jest regularnym współorganizatorem i gospodarzem międzynarodowych konferencji naukowych i do popularyzacji wiedzy na temat kultury żydowskiej organizując wystawy, wykłady, warsztaty edukacyjne.

Fundacja realizuje program „Haverim – Przyjaciele. Spotkania młodzieży polskiej i żydowskiej”. Jego celem jest przełamywanie stereotypów poprzez organizację spotkań młodzieży polskiej i żydowskiej z Izraela i innych krajów. Młodzi Żydzi mają okazję spotkać rówieśników z Polski, którzy są zaangażowani w dialog polsko-żydowski i aktywnie działają na rzecz zachowania historycznego dziedzictwa Żydów polskich.

W roku 2016 najważniejszym osiągnięciem Fundacji na polu edukacji było zrealizowanie dzięki wsparciu Stowarzyszenia Żydowski Instytut Historyczny w ramach partnerstwa z Muzeum Historii Żydów Polskich POLIN VIII edycji programu „Przywróćmy Pamięć”, w którym uczestniczyli uczniowie z 56 szkół z całej Polski. 37 szkolnych reprezentacji uczestniczyło w finałowej gali projektu prezentując swoje prace w Muzeum Historii Żydów Polskich POLIN. Poprzez edukację staramy się także przeciwdziałać przejawom wandalizmu i braku szacunku dla zabytków żydowskich. Istotnym aspektem funkcjonowania Fundacji jest szeroko pojęta działalność kulturalna. Fundacja stara się wspierać lokalne inicjatywy. Wśród różnych działań duże znaczenie ma prowadzone przez Fundację Centrum „Synagoga” w Zamościu, mieszczące się w budynku zabytkowej synagogi. Regularnie organizowane są tam wystawy sztuk wizualnych, wykłady i koncerty. W 32 wydarzeniach kulturalnych zorganizowanych w Centrum „Synagoga” w 2016 roku uczestniczyło ponad 8 tysięcy osób.

We believe that our work protecting Jewish heritage in Poland can only be effective if accompanied by educational activities. For young people, understanding Jewish culture is an important lesson in local history and identity and a necessary step for restoring memory. Our Foundation aims to educate Polish youth on Jewish culture and tradition and make them sensitive to the issues and problems of anti-Semitism and xenophobia. We also contribute to the field of science by regularly co-organizing and hosting international academic and scientific conferences. Our educational project “Haverim – Friends. Polish-Jewish Youth Meetings”, in place since 2009, aims to abolish Jewish and Polish stereotypes through meetings between young people from Poland and Israel. Students from Israel get the opportunity to meet their Polish peers, engage in Polish-Jewish dialogue, and discuss issues of preservation of historical heritage of Poland’s Jews.

Our most important success in the field of education in 2016 was the 8th edition of “To Bring Memory Back” project, carried out thanks to the support from the Association of the Jewish Historical Institute in Warsaw, in partnership with the Museum of the History of Polish Jews POLIN. 56 schools from all over Poland took part in it, and 37 school delegations participated in the final event, which took place in the POLIN Museum of History of Polish Jews in Warsaw. The Foundation strongly believes that education is a key factor in preventing hostile attitudes towards Jewish historical sites, vandalism, and other forms of aggression. Our Foundation places great value on cross-cultural activities. An important part of our work is supporting local activities and organizing events. The “Synagogue” Center in Zamość, located in our historical synagogue building is our primary site for holding Jewish educational workshops and visual art exhibitions. In 2016 the “Synagogue” Center organized 32 such events, which gathered in total over 8000 participants.

WARSZAWA

ANTI-SEMITISM

ANTYSEMITYZM

Fundacja nie pozostaje obojętna na przejawy antysemityzmu i od lat zgłasza władzom wydarzenia, które mają charakter antysemitki. Formalny udział Fundacji jest konieczny, aby zdarzenia te zostały ujęte w oficjalnych statystykach. Odnotowujemy pojedyncze akty antysemityzmu, każdy z nich jest dla nas bardzo przykry a likwidacja szkód (graffiti, wybite szyby, uszkodzone pomniki) wymaga nakładów finansowych. Usuwanie skutków takich działań pochłania czas i środki, które mogłyby zostać wykorzystane do działań zachowawczych lub upamiętniających. Współpracujemy też z organizacjami międzynarodowymi zajmującymi się przejawami nietolerancji i dyskryminacji: OECD, Radą Europy, czynnie uczestnicząc w konferencjach i opracowywaniu raportów.

The Foundation is not indifferent to acts and manifestations of anti-Semitism. For years we have been reporting incidents of any anti-Semitic nature to the appropriate authorities. We advocate immediate reporting and where appropriate, legal prosecution however time consuming – and costly. These are actions that are indispensable to educating the public and officially registering the occurrence of such incidents (such as vandalism against sites of Jewish heritage), even if the actual perpetrators are never identified. We note isolated cases, but each one of them is very painful. The Foundation's involvement also includes physical removal or correction of damage caused by aggressive incidents (such as graffiti or broken windows). Such efforts drain time, manpower, and resources which might otherwise be directed to positive and important preservation and protection purposes. We cooperate with international organizations dealing with xenophobia and discrimination, which include the OECD, Council of Europ, all actively participating in conferences and contributing to tracking and reporting anti-Semitic incidents and acts of violence.

WARKA

Fundacja bardzo poważnie traktuje wszelkie akty wandalizmu na cmentarzach żydowskich i synagogach. Zgłaszamy je Policji, oraz Organizacji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie (OBWE). Ta ostatnia monitoruje przestępstwa nienawiści na całym świecie, a uzyskane dane publikuje corocznie w postaci raportu. Zawiera on dane zebrane z kilkudziesięciu państw i wielu organizacji, wśród których znajduje się także nasza Fundacja.

Our Foundation takes seriously every act of vandalism to a site of Jewish heritage. All acts are reported to the local authorities as well as the OSCE which monitors worldwide hate crimes (of all kinds), compiles data, and each year publishes a comprehensive report.

MIECHÓW

STYCZEŃ • JANUARY

7.01

Dobiegły końca prace na cmentarzu żydowskim w Miechowie, gdzie nasza Fundacja wybudowała ogrodzenie we współpracy z ESJF European Jewish Cemeteries Initiative (Europejską Inicjatywą Porządkowania Cmentarzy Żydowskich). Prace sfinansował rząd Republiki Federalnej Niemiec.

Works came to an end on the Jewish cemetery in Miechow, where our Foundation in cooperation with the ESJF European Jewish Cemeteries Initiative erected a fence which was financed by the government of the Federal Republic of Germany.

W styczniu odbył się szereg szkoleń dla uczniów biorących udział w programie edukacyjnym realizowanym przez naszą Fundację. Edukatorzy odwiedzili szkoły w Krakowie, Rzeszowie, Olsztynie i Dąbrowie Górniczej.

In January, we hosted a series of training courses for pupils participating in the educational program realized by our Foundation. Our educators visited schools in Krakow, Rzeszów, Olsztyn and Dąbrowa Górnicza.

21.01

JCC Warszawa zorganizowało kwestę na rzecz Fundacji podczas Balu Chanukowego. Dochód przeznaczono na ufundowanie tablicy pamiątkowej na cmentarzu żydowskim we Frampolu.

The JCC Warszawa threw a fundraiser during the Hanukkah Party dedicated to the

commemoration of the Jewish cemetery in Frampol with a memorial plaque, in partnership with our Foundation.

25–29.01

Nasza Fundacja była współorganizatorem VIII Obchodów Międzynarodowego Dnia Pamięci o Ofiarach Holokaustu na Podkarpaciu. Delegacja FODŻ uczestniczyła w obchodach.

Our Foundation was a partner of the VIII International Holocaust Remembrance Day in the Podkarpackie province, which took place between January 25–29, 2016. A delegation from our Foundation participated in the commemorative ceremonies.

27.01

Do aktu wandalizmu doszło na cmentarzu żydowskim w Lesku. Fundacja

zawiadomiła miejscową Policję, która wszczęła dochodzenie w tej sprawie.

An act of vandalism took place at the Jewish cemetery in Lesko. Our Foundation informed the local Police, who continue to investigate the case.

27.01

Delegacja FODŻ uczestniczyła w centralnych obchodach Międzynarodowego Dnia Pamięci o Ofiarach Holokaustu w Muzeum Auschwitz-Birkenau.

A delegation from our Foundation took part in the International Holocaust Remembrance Day commemoration ceremony at Museum Auschwitz-Birkenau former German Nazi concentration camp.

28.01

Delegacja Fundacji brała udział w uroczystości upamiętnienia miejscowej gminy żydowskiej w Dubiecku. W roku 2010, w mieście miała miejsce ceremonia odsłonięcia tablicy upamiętniającej dubieckich Żydów. Nasza Fundacja nadzorowała jej wykonanie, a ufundowali ją potomkowie członków miejscowej gminy żydowskiej z USA i Izraela.

DUBIECKO

LESKO

A delegation from our Foundation participated in a ceremony of remembrance honoring the Jews of Dubiecko. In 2010, a memorial plaque to the prewar Jewish community of Dubiecko was unveiled at a ceremony at the main square of the town. Our Foundation supervised the making of the plaque and co-organized the ceremony. The plaque was financed by descendants of Dubiecko Jews from the USA and Israel.

31.01

Dzięki wsparciu Fundacji i władz Słupska w siedzibie Teatru Rondo w Słupsku miało miejsce spotkanie z prof. Szewachem Weissem.

A meeting with Professor Shevah Weiss took place in the Rondo Theater in Słupsk. The meeting was organized thanks to the support of the Town Office of Słupsk and our Foundation.

LUTY • FEBRUARY

Przez cały miesiąc odbywały się warsztaty dla uczniów biorących udział w projekcie edukacyjnym „Przywróćmy Pamięć”. Edukatorzy projektu odbyli spotkania z uczestnikami projektu w Łodzi, Frampolu, Tarnowie, Katowicach, Zamościu, Makowie Mazowieckim, Sobkowie, Dąbrowie Białostockiej, Strzelnie, Wrocławiu, Częstochowie.

Workshops for students taking part in our educational project “To Bring Memory Back” were held throughout the month of February. Project educators held meetings with project participants in Lodz, Frampol, Tarnów, Katowice, Zamość, Maków Mazowiecki, Sobków, Dąbrowa Białostocka, Strzelno, Wrocław and Częstochowa.

ZIELONA GÓRA

1.02

Fundacja przystąpiła do działań mających na celu renowację zabytkowej kaplicy cmentarnej i jej otoczenia na cmentarzu żydowskim w Zielonej Górze.

Our Foundation began renovation of the historical cemetery chapel and its surroundings at the Jewish cemetery in Zielona Góra.

3.02

Na Wydziale Konserwacji Papieru i Skóry Uniwersytetu im. Mikołaja Kopernika w Toruniu rozpoczęła się renowacja zabytkowego zwoju Tory, który Fundacja otrzymała w darze pod koniec 2015 roku. Projekt realizowany jest dzięki wsparciu finansowemu Stowarzyszenia Żydowski Instytut Historyczny.

RENOWACJA TORY, TORUŃ

A renovation of an historic Torah scroll began at the Department of Paper and Leather Conservation at Nicolaus Copernicus University in Toruń. The scroll was received by our Foundation at the end of 2015. The project was supported by the Association of the Jewish Historical Institute in Warsaw.

9.02

W Warszawie odbyło się ostatnie z zaplanowanych szkoleń dla nauczycieli, realizowanych w ramach programu edukacyjnego „Przywróćmy Pamięć” pod tytułem „Obumieranie, rewitalizacja, powrót – raport o stanie synagog w Polsce”.

The last of the planned trainings for teachers, organized within the framework of the educational program “To Bring Memory Back”, took place in Warsaw under the title “Decay, Revitalization, Return - Report on the State of Synagogues in Poland”.

10.02

Gośćmi Centrum “Synagoga” w Zamościu byli Peter Hudák i inni członkowie słowackiej organizacji The Bardejov Jewish Preservation Committee. Wspólnie pracują oni nad projektem „Bardejov Suburbium–Rescue, Recovery and Restoration of the Old Synagogue”.

Peter Hudák and other members of the Slovakian organization “The Bardejov Jewish Preservation Committee” were invited guests at our “Synagogue” Center in Zamość. Together they worked on the project “Bardejov Suburbium - Rescue, Recovery and Restoration of the Old Synagogue”.

15.02

W Słupskim Ośrodku Sztuki dzięki wsparciu naszej Fundacji zaprezentowano monodram poświęcony Irenie Sendlerowej.

Thanks to the support of our Foundation, the Słupsk Art Center presented a monodrama dedicated to Irena Sendlerowa.

15.02

Komenda Powiatowa Policji w Lesku umorzyła śledztwo w sprawie aktu wandalizmu, do jakiego doszło w styczniu na miejscowym cmentarzu żydowskim. Nieznani sprawcy zniszczyli jeden z nagrobków.

The Police in Lesko closed the investigation of an act of vandalism that took place in January on the local Jewish cemetery. Unknown perpetrators destroyed one of the tombstones.

19.02

Z inicjatywy Dyrektora Generalnej Fundacji na jednym z warszawskich wieżowców pojawiła się instalacja świetlna „Słońce dla Izraela”.

On the initiative of the CEO of our Foundation, a light installation “Sun for Israel” was displayed on one of the Warsaw skyscrapers.

28.02

Fundacja podjęła działania prawne zmierzające do uniemożliwienia zabudowy ostatniego fragmentu cmentarza żydowskiego w Płońsku, stanowiącego własność prywatnej spółki.

Our Foundation initiated legal actions to prevent the last visible portion of the Jewish cemetery in Płońsk from being built-over. The portion in question is currently owned by a private company.

MARZEC • MARCH

1-31.03

W Centrum „Synagoga” FODŻ w Zamościu prezentowana była wystawa Krzysztofa Sokółowskiego poświęcona sztuce neosakralnej.

An exhibition of Krzysztof Sokolowski's works devoted to the neo-sacral art was presented in the "Synagogue" Center in Zamość.

16.03

W następstwie spotkania z władzami gminy dotyczącego planu renowacji cmentarza żydowskiego Gmina Błażowa (województwo podkarpackie) dołączyła do grona partnerów zrzeszonych w Szlaku Chasydzkim, stając się 30 miastem południowo-wschodniej Polski objętym tym projektem.

Following a meeting with the town authorities on the possible renovation of the local Jewish cemetery, Błażowa (Podkarpackie province) joined the group of partner towns and cities associated in the Chassidic Route, becoming the 30th city of south-eastern Poland covered by this project.

17.03

Odbyło się uroczyste otwarcie Muzeum Polaków Ratujących Żydów podczas II wojny światowej im. Rodziny Ulmów w Markowej. Z tej okazji w Łańcut, Markowej i Jagielle odbyły się wspólne modlitwy chrześcijan i Żydów. Fundacja była partnerem uroczystości, z których część miała miejsce w łańcutkiej synagodze. Przy tej okazji delegacja FODŻ odwiedziła Ulanów, celem nawiązania współpracy z lokalnymi aktywistami zajmującymi się żydowską historią miejscowości.

A ceremonial opening of the Ulma Family Museum of Poles saving Jews in World War II took place in Markowa. On this occasion Jews and Christians prayed together in Łańcut, Markowa and Jagiełta. Our Foundation was a partner of the event, part of which took place in the Łańcut synagogue. A delegation from our Foundation used this opportunity to visit Ulanów to meet local activists engaged in discovering and

ZAMOŚĆ

promoting the history and heritage of the local prewar Jewish community.

22.03

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego poinformowało naszą Fundację o zarezerwowaniu kwoty 100 000 zł z przeznaczeniem na kontynuację w roku 2016 zadania „Przysucha, synagoga (XVIII w.): konserwacja północnej elewacji budynku - etap II”, realizowanego przez FODŻ. Zadanie będzie realizowane w ramach

programu „Dziedzictwo Kulturowe, priorytet 1 Ochrona Zabytków”.

The Ministry of Culture and National Heritage of the Republic of Poland informed FODŻ that 100 000 PLN was secured in the annual budget for the continuation of our Foundation's ongoing revitalization of the ancient synagogue in Przysucha. The project will be realized within the framework of the "Cultural Heritage Program, priority 1; Monument Preservation" and involves the second phase of renovation of the north facade of the building.

Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego.

KWIECIEŃ • APRIL

5.04

Frampol odwiedził Sekretarz Generalny Rady Europy, Thorbjørn Jagland. W programie wizyty znalazła się także ceremonia na cmentarzu żydowskim, przygotowana i zrealizowana przez przedstawicieli naszej Fundacji. Celem wizyty dyplomaty było zapoznanie się z problematyką odnowy cmentarzy żydowskich w Polsce i dobrymi

FRAMPOL

praktykami, za przykład których posłużył realizowany przez naszą Fundację projekt we Frampolu. Cmentarz został odnowiony i ogrodzony w 2015 r., a FODŻ we współpracy z Urzędem Miejskim we Frampolu zorganizowała uroczystość rededykacji nekropolii. Prace na cmentarzu zostały zrealizowane przez Fundację we współpracy z ESJF European Jewish Cemeteries Initiative (Europejską Inicjatywą Porządkowania Cmentarzy Żydowskich). Koszty prac poniósł rząd Republiki Federalnej Niemiec.

The Secretary General of the Council of Europe, Thorbjørn Jagland, visited Frampol. The visit included a ceremony at the local Jewish cemetery organized and led by representatives of our Foundation. The purpose of the Secretary's visit was to familiarize himself with the current state of Jewish cemeteries in Poland and examples of successful and sensitive renovations, such as Frampol. Earlier that year, the cemetery was fenced and renovated in a partnership project of our Foundation with ESJF European Jewish Cemeteries Initiative, financed by the government of the Federal Republic of Germany. The April 2015 ceremony of rededication was covered by the Polish media and foreign press. In addition to the Secretary General of the Council of Europe and a delegation from our Foundation, also present were representatives from ESJF, members of the Town Office of Frampol, and local residents.

12.04

Przedstawiciele naszej Fundacji odwiedzili Nasielsk i Markuszów i spotkali się z miejscowymi władzami w związku z zaplanowanymi na lipiec 2016 r.

ZAMOŚĆ

GORZÓW WIELKOPOLSKI

projektami porządkowania cmentarzy żydowskich w obu miastach. Partnerami FODŻ są the Matzeva Foundation i Stowarzyszenie Studnia Pamięci (Markuszów).

Representatives of our Foundation visited Nasielsk and Markuszow, and met with the town authorities to discuss the cemetery cleanup projects scheduled for July in cooperation with The Matzevah Foundation of Atlanta, Georgia and the Lublin-based Stowarzyszenie Studnia Pamięci/Well of Memory Association (Markuszów).

5-24.04

W Centrum „Synagoga” FODŻ w Zamościu prezentowana była wystawa prac

uczniów Liceum Plastycznego im. Bernarda Morando pt. “Absolwenci”.

An exhibition entitled “Graduates” was shown at the “Synagogue” Center in Zamość, organized in cooperation with the Bernardo Morando Fine Arts High School, whose graduates provided the artwork.

20.04

Członkowie Stowarzyszenia „Człowiek w Potrzebie – Wolontariat Gorzowski”, od 2009 r. opiekujący się cmentarzem żydowskim w Gorzowie Wielkopolskim, przeprowadzili w porozumieniu z naszą Fundacją prace porządkowe na terenie. 2016 r. Stowarzyszenie wzięło także udział w realizowanym przez Fundację programie edukacyjnym “Przywróćmy Pamięć”.

Members of the “Man In Need – Volunteers of Gorzow” Society, in cooperation with our Foundation, carried out cleanup works at the Jewish cemetery in Gorzow Wielkopolski. The Society has been caring for the cemetery since 2009 and in 2016 also took part in our educational program “To Bring Memory Back”.

22.04

W Centrum „Synagoga” FODŻ w Zamościu miało miejsce spotkanie dotyczące najnowszego tomu przekładów opowiadań I. L. Pereta drukowanych w prasie polsko-żydowskiej przed II wojną światową. W wydarzeniu zatytułowanym „Dusza. Legendy, bajki i opowiadania - o Percu na ulicy Perca” wzięły udział autorki publikacji: dr Monika Szabłowska-Zaremba oraz dr Agnieszka Żółkiewska.

A conference was held in the “Synagogue” Center in Zamość on the subject of the latest volume of translations of I. L. Peretz's stories printed in the Polish-Jewish press before World War II. The event was entitled “Soul. Legends, Fairy Tales and Stories - Peretz on Peretz Street” and was attended by the authors: Dr. Monika Szabłowska-Zaremba and Dr. Agnieszka Żółkiewska.

21.04

Nasza Fundacja interweniowała w sprawie wycinki drzew na cmentarzu żydowskim w Lipsku. O sprawie został

poinformowany miejscowy konserwator zabytków.

Our Foundation intervened in Lipsko, where several trees were cut down on a local Jewish cemetery. A letter was sent to the regional monument conservator.

MAJ • MAY

1-31.05

W Centrum „Synagoga” FODŻ w Zamościu prezentowana była wystawa prac Marka Sołowieja pt. „Zdeterminowani naturalnym stanem rzeczy”.

An exhibition “Determined by Natural State of Affairs” was shown at the “Synagogue” Center in Zamość.

1-3.05

Ponad 1000 turystów odwiedziło Centrum “Synagoga” FODŻ w Zamościu w pierwszy weekend maja.

Over 1000 tourists visited the “Synagogue” Center in Zamość on the first weekend of May.

6.05

We współpracy z naszą Fundacją przeprowadzono prace porządkowe na cmentarzu żydowskim w Jeleniewie. Działanie było możliwe dzięki wsparciu p. Hermana Storicka z USA.

Cleanup works were carried out at the Jewish cemetery in Jeleniewo in cooperation with our Foundation, made possible by the financial support of Mr. Herman Storick of USA.

ZAMOŚĆ

6.05

Po interwencji naszej Fundacji Delegatura Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Radomiu wystosowała pisma do Burmistrza Miasta i Gminy Lipsko oraz Starosty Lipskiego w sprawie wycinki drzew na terenie cmentarza żydowskiego w Lipsku.

After our Foundation’s intervention, the Regional Monument Conservator issued a letter to the Town Office and Starost of Lipsko, requesting information about trees cut down at the local Jewish cemetery, reported by our Foundation in April.

16.05

Sąd Rejonowy w Przysusze uznał za winnego 20-letniego sprawcę kradzieży rynien z budynku zabytkowej synagogi w Przysusze. Do kradzieży doszło w lipcu 2015 r. Sprawca został skazany na 1 rok pozbawienia wolności w zawieszeniu na 5 lat, musi także pokryć koszty poniesione przez naszą Fundację w związku z kradzieżą oraz zapłacić grzywnę.

The court in Przysucha declared a 20-year old man guilty of stealing rain gutters from the Przysucha historic synagogue building. The crime took place in July 2015. The convicted man was given a one-year suspended prison sentence and required to repay to our Foundation the cost of replacement of the stolen gutters.

24.05

Cztery fragmenty macew wróciły na swoje miejsce na cmentarzu żydowskim w Żurominie dzięki inicjatywie naszej Fundacji przy udziale Zespołu Szkół nr 1 w Żurominie i miejscowego regionalisty Adama Ejnika. Dwie macewy były przechowywane w szkolnej izbie pamięci, kolejne dwie – przez mieszkańców miasta.

Cmentarz został ogrodzony i uporządkowany przez naszą Fundację. W 2009 r. w na cmentarzu miała miejsce uroczystość upamiętniająca społeczność żydowską Żuromina i rededykacja cmentarza żydowskiego po remoncie, w roku 2011 odsłonięto tablice upamiętniające miejscową gminę żydowską.

JELENIOWO

ŻUROMIN

Four matzevot fragments were returned to the Jewish cemetery in Żuromin thanks to the initiative of our Foundation in cooperation with the School Complex No. 1 in Żuromin and Adam Ejnik, a local man. Two of the fragments had been kept at the school; the two others had been with residents of the town.

The Żuromin Jewish cemetery was cleaned, fenced and commemorated by our Foundation back in 2009. In 2011 memorial plaques to the destroyed prewar Jewish community were installed on the cemetery wall.

31.05

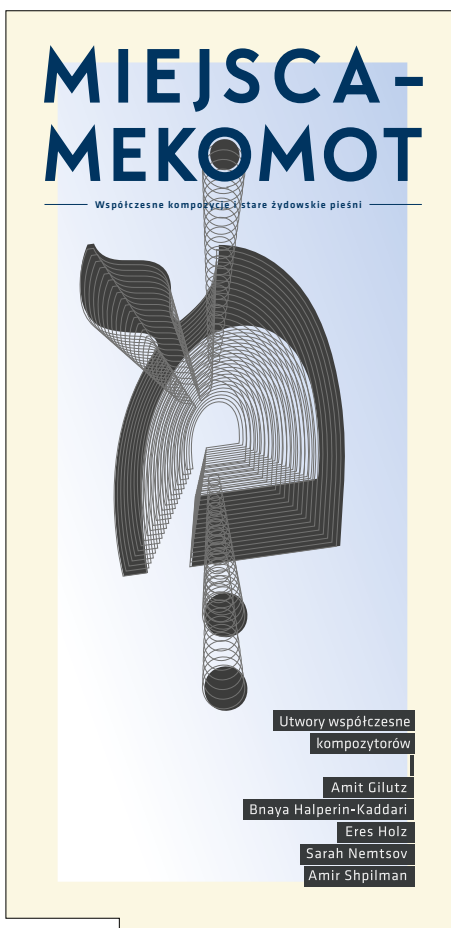
Na cmentarzu żydowskim w Rajgrodzie doszło do ataku na pomnik upamiętniający gminę żydowską. Na pomniku wymalowano czerwoną farbą wulgarne hasła. Dzięki reakcji władz miasta napisy zostały usunięte a sprawca ataku został zatrzymany przez policję. Pomnik został wykonany w Izraelu i sprowadzony do Polski przez naszą Fundację we współpracy z potomkami rajgrodzkich Żydów. Ceremonia odsłonięcia miała miejsce we wrześniu 2014 r.

The iconic monument at the Jewish cemetery in Rajgrad commemorating the Jewish community was vandalized and damaged, including anti-Semitic graffiti. Thanks to the quick reaction of the authorities, the paint was removed from the monument and the culprit was apprehended.

The monument was made in Israel and brought to Rajgrad, Poland thanks to Jewish descendants of Rajgrad working with our Foundation. The ceremony of rededication of the cemetery took place in September 2014.

RAJGRÓD

ZAMOŚĆ

CZERWIEC • JUNE

2.06

W Centrum „Synagoga” FODŻ w Zamościu miały miejsce warsztaty „Judaizm - główne święta i tradycje”, zorganizowane przez naszą Fundację dla uczniów Technikum Ekonomicznego.

Workshops on Jewish tradition and holidays organized by our Foundation took place at our “Synagogue” Center in Zamość. Participating were students of the School of Economy in Zamość.

03.06

Fundacja wystosowała do władz Zamościa prośbę o uwzględnienie w projekcie rewitalizacji Rotundy Zamojskiej miejsca upamiętniającego zamojskich Żydów. Prezydent Zamościa poparł nasz projekt.

Our Foundation issued a letter to the Mayor of Zamosc when we learned about the planned revitalization of the Zamosc Rotunda. The letter proposed that a space be reserved dedicated to the Jews of Zamosc, which was accepted by the Mayor.

5.06

W Centrum „Synagoga” FODŻ w Zamościu odbył się koncert muzyki współczesnej oraz dawnych pieśni żydowskich w wykonaniu grupy Mekomot. W skład tego międzynarodowego zespołu młodych żydowskich kompozytorów działających w Niemczech wchodzi m. in.: Amit Gilutz, Bnaya Halperin-Kaddari, Eres Holz, Sarah Nemtsov, Amir Shpilman i Assaf Levitin.

A concert of contemporary classical music and old Jewish songs performed by the Mekomot group took place in our “Synagogue” Center in Zamość. This international group of young Jewish composers from Germany included, among others, Amit Gilutz, Bnaya Halperin-Kaddari, Eres Holz, Sarah Nemtsov, Amir Shpilman and Assaf Levitin.

10.06

Dzięki staraniom Fundacji upamiętniona została społeczność żydowska Kolbuszowej. Tablicę na budynku

miejscowej synagogi zamontowano przy współpracy Urzędu Miejskiego w Kolbuszowej.

Thanks to the efforts of our Foundation, the Jewish community of Kolbuszowa was commemorated. A plaque was installed on the synagogue building in the town in cooperation with the Town Office of Kolbuszowa.

11-30.06

W Centrum „Synagoga” FODŻ w Zamościu prezentowana była wystawa poplenerowa pt. „Zamość – Perła Renesansu” zorganizowana we współpracy z zamojskim Liceum Plastycznym im. Bernarda Morando.

An exhibition entitled “Zamość - Pearl of the Renaissance” was organized at our “Synagogue” Center in Zamość, in cooperation with the Bernard Morando Zamość High School of Fine Arts.

15.06

W Muzeum Historii Żydów Polskich POLIN w Warszawie miała miejsce finałowa gala VIII edycji programu edukacyjnego „Przywróćmy Pamięć”, realizowanego od 2005 r. przez naszą Fundację. Udział w Gali wzięło 37 spośród 56 szkół i ośrodków kultury biorących udział w programie w roku szkolnym 2015/2016. Uczniowie

zaprezentowali wyniki swoich działań, w ramach których zapoznawali się z kulturą oraz historią społeczności żydowskiej w swoich miejscowościach, a następnie przywracali i utrwalali pamięć o niej. Z ich działaniami można zapoznać się na stronie internetowej programu www.pamiec.fodz.pl.

Na gali obecni byli m.in. Sekretarz Stanu w Ministerstwie Kultury Jarosław Sellin, Pełnomocnik Rządu do spraw Równego Traktowania Wojciech Kaczmarczyk, Naczelny Rabin Polski Michael Schudrich, rabini Stas Wojciechowicz, Moshe Bloom i Shalom Ber Stambler, wiceprezydent Zamościa, oraz burmistrz Frampola.

VIII edycja Programu realizowana była przez FODŻ w ramach partnerstwa z Muzeum Historii Żydów Polskich POLIN oraz dzięki wsparciu finansowemu Stowarzyszenia Żydowski Instytut Historyczny. w ramach projektu powstał film, który można oglądać w internecie: <https://www.youtube.com/watch?v=KjAmf8QCMoQ>

The final gala of the 8th edition of our “To Bring Memory Back” educational program took place at the Polin Museum of History of Polish Jews in Warsaw. Participating in the event were 37 of this semester’s 56 enrolled schools and cultural centers. The final gala provided a public venue to showcase the

students’ unique and important projects contributing to and focusing on the history of specific prewar Jewish communities, Jewish culture and tradition, and local initiatives designed to recover memory of Polish Jews. Past years’ projects from our “To Bring Memory Back” program can be viewed online: www.pamiec.fodz.pl

Among those who attended the Gala was Jaroslaw Sellin, Secretary of State from the Ministry of Culture, Wojciech Kaczmarczyk, Polish Plenipotentiary for Equal Treatment, Chief Rabbi of Poland Michael Schudrich, Rabbis Stas Wojciechowicz, Moshe Bloom, and Shalom Ber Stambler, the Vice-President of Zamość, and the Mayor of Frampol.

The 2015/2016 edition of the “To Bring Memory Back” program was organized in partnership with the Polin Museum of History of Polish Jews and thanks to the financial support from the Association of the Jewish Historical Institute in Warsaw.

17.06

W Przemyślu miała miejsce uroczystość związana z zakończeniem prac renowacyjnych miejsca pamięci poświęconego Żydom z przemyskiego getta zamordowanym przez hitlerowców w latach 1942–1943.

A ceremony took place in Przemyśl, where the memorial to the Jews from the Przemyśl ghetto murdered by the German Nazis between 1942–1943 was recently renovated.

WARSZAWA

28.06

Kolejne odnalezione macewy z cmentarza żydowskiego w Gniewoszowie zostały wmurowane w ogrodzenie cmentarza, wybudowane przez naszą Fundację w 2014 roku. Renowację cmentarza sfinansowali potomkowie gniewoszowskich Żydów z inicjatywy dr Anity Friedman.

More matzevot from the Jewish cemetery in Gniewoszow, discovered in the town, were installed on the cemetery wall, built by our Foundation in 2014. The cemetery was renovated thanks to the support of Jewish descendants of Gniewoszow on the initiative of Dr Anita Friedman.

LIPIEC • JULY**3–6.07**

Na cmentarzu żydowskim w Nasielsku miały miejsce prace porządkowe, prowadzone przez wolontariuszy z Polski i USA. Projekt jest realizowany przez

The Matzevah Foundation i naszą Fundację.

A group of volunteers from Poland and USA carried out cleanup works at the Jewish cemetery in Nasielsk. The project was realized by The Matzevah Foundation of Atlanta, Georgia and our Foundation.

5.07

Staraniem naszej Fundacji oraz ziomkostwa iłżeckich Żydów przeprowadzono prace porządkowe na terenie cmentarza żydowskiego w Iłży. Cmentarz został uporządkowany i ogrodzony w 2006 r. przez FODŻ, Polish Jewish Cemetery Restoration Project oraz Drildzer Congregation and Society.

Cleanup works were carried out at the Jewish cemetery in Iłża thanks to the efforts of our Foundation and the descendants of local Jews.

The cemetery was cleaned up and fenced in 2006 by FODŻ in partnership with the Polish Jewish Cemetery Restoration Project and the Drildzer Congregation and Society.

8.07

Fundacja umieściła tablicę pamiątkową, ufundowaną przez potomków sokołowskich Żydów, na murze nowego cmentarza żydowskiego w Sokołowie Małopolskim. Ogrodzenie zostało wybudowane wcześniej przez FODŻ dzięki środkom przekazanym przez Mosze Katza i Dovida Meira Leitnera z Wielkiej Brytanii.

Our Foundation installed a memorial plaque on the wall of the new Jewish cemetery in Sokolow Malopolski, funded by Jewish descendants of Sokolow. The new wall was built earlier by FODŻ thanks to the financial support of Moshe Katz and Dovid Meir Leitner of Great Britain.

10.07

Nasza Fundacja była partnerem XIV Marszu Pamięci w Rzeszowie, upamiętniającego kilkanaście tysięcy rzeszowskich Żydów, którzy w lipcu 1942 roku zostali wywiezieni do obozów zagłady.

GNIEWOSZÓW

SOKOŁÓW MAŁOPOLSKI

Our Foundation was a partner of the 14th March of Memory, commemorating thousands of Rzeszow Jews who were sent to the death camps in July 1942.

11.07

Dobiegły końca prace na cmentarzu w Sochocinie, gdzie nasza Fundacja we współpracy z ESJF European Jewish Cemeteries Initiative (Europejską Inicjatywą Porządkowania Cmentarzy Żydowskich) wybudowała ogrodzenie. Koszty prac poniósł rząd Republiki Federalnej Niemiec.

Work concluded at the Jewish cemetery in Sochocin, where our Foundation erected a new fence in cooperation with ESJF European Jewish Cemeteries Initiative, financed by the government of the Federal Republic of Germany.

SOCHOCIN

SIERPIEŃ • AUGUST

2.08.

Na cmentarzach żydowskich w Narwi i Wiskitkach wybudowano ogrodzenia. Nasza Fundacja zrealizowała te projekty we współpracy z ESJF European Jewish Cemeteries Initiative (Europejską Inicjatywą Porządkowania Cmentarzy Żydowskich) a koszty prac poniósł rząd Republiki Federalnej Niemiec.

Fences were erected around the Jewish cemeteries in Narew and Wiskitki by our Foundation in cooperation with ESJF European Jewish Cemeteries Initiative, financed by the Federal Republic of Germany.

WISKITKI

12.08

W Centrum „Synagoga” FODŻ w Zamościu otwarto wystawę prac Dariusza Króla.

An exhibition of Dariusz Król's paintings was opened at the "Synagogue" Center in Zamość.

26.08

Komenda Powiatowa Policji w Przysusze umorzyła śledztwo w sprawie włamania do ohelu na cmentarzu żydowskim w Przysusze. Sprawcy nie zostali wykryci.

The Police in Przysucha closed the investigation of the burglary that happened on the local Jewish cemetery. The perpetrators, who broke into the ohel, remain unidentified.

PRZYSUCHA

21.07

Na cmentarzu żydowskim w Markuszowie miała miejsce uroczystość rededykacji nekropolii, przygotowana przez prof. Dana Orena i potomków markuszowskich Żydów we współpracy z naszą Fundacją, the Matzeva Foundation i Stowarzyszeniem Studnia Pamięci. Uroczystość poprzedziły prace porządkowe na terenie cmentarza, przeprowadzone przez wolontariuszy z Polski i USA.

A rededication ceremony took place in Markuszow. The event was organized by Professor Dan Oren and other Jewish descendants of Markuszow, working in partnership with our Foundation, The Matzevah Foundation, and Studnia Pamięci Society. In the days preceding the ceremony, cleanup works took place on the cemetery grounds, carried out by local and foreign volunteers.

MARKUSZÓW

26.08

Na wniosek naszej Fundacji Mazowiecki Wojewódzki Konserwator Zabytków wszczął postępowanie w sprawie wpisu do rejestru zabytków dawnego Szpitala Dziecięcego im. Bersohnów i Baumanów w Warszawie.

The Monument Conservator for the Mazovia District commenced procedures leading to the placement of the former Bersohn & Bauman Hospital building in Warsaw on the historical monument list. The request for the Jewish building's addition was submitted by our Foundation.

WRZESIEŃ • SEPTEMBER

2.09

Na cmentarzu żydowskim w Myszyńcu miała miejsce uroczystość rededekacji cmentarza, przygotowana przez naszą Fundację i Urząd Miejski w Myszyńcu. Pomnik ufundował p. Aharon Shachal z Izraela.

A rededication ceremony took place at the Jewish cemetery in Myszyniec, organized by our Foundation, along with the Town Office of Myszyniec. The monument was financed by Aharon Shachal of Israel.

MYSZYNIEC

WARSZAWA

6.09

We współpracy z naszą Fundacją przeprowadzono prace porządkowe na cmentarzu żydowskim w Jeleniewie. Działanie było możliwe dzięki wsparciu p. Hermana Storicka z USA.

The Jewish cemetery in Jeleniewo was cleaned by our Foundation thanks to the financial support of Mr. Herman Storick of the USA.

8.09

W związku z odnalezieniem fragmentów macew w Gorzowie Wlkp nasza Fundacja wystosowała pismo do Prezydenta Miasta z prośbą o zabezpieczenie znalezisk i przewiezienie ich na teren miejscowego cmentarza żydowskiego. Macewy odkryto podczas remontu jednej z ulic.

Jewish headstone fragments were uncovered during road renovations in Gorzów Wlkp. Our Foundation sent a letter to the Mayor requesting that he secure and transport the fragments to the local Jewish cemetery, which he did.

8.09

W Centrum „Synagoga” FODŻ w Zamościu wystąpieniem „O judaizmie od podstaw, czyli wszystko, co warto wiedzieć na początku” zainaugurowano cykl wykładów Agnieszki Mierzwę „Judaizm na co dzień i w święta”.

A series of lectures by Agnieszka Mierzwa entitled “Judaism on the Day and the Holiday” was held at our “Synagogue” Center in Zamość, inaugurated with a lecture entitled “The Basics of Judaism for Beginners”.

16.09

Uczniowie Zespołu Szkół w Strzegomiu przeprowadzili prace porządkowe na miejscowym cmentarzu żydowskim w ramach ogólnopolskiej akcji „Sprzątanie Świata”. Za wieloletnią opiekę nad cmentarzem w 2015 r. szkoła została uhonorowana Laurem Pamięci (nagrodą przyznawaną przez Ambasadora Państwa Izrael i naszą Fundację).

Students and teachers of the School Complex in Strzegom took part in the “Clean Up The World” project by cleaning and clearing at the local Jewish cemetery. The school’s long time involvement with Jewish heritage was recognized last year with the “Laurel of Memory” award by the Ambassador of Israel in Poland and our foundation.

29.09

Uczniowie Gimnazjum nr 4 im. Noblistów Polskich w Świdnicy, jak co roku przeprowadzili prace porządkowe na terenie miejscowego cmentarza żydowskiego.

Students of the Middle High School No. 4 in Świdnica again cleaned up the local Jewish cemetery, as they do every year.

PAŹDZIERNIK • OCTOBER

5–26.10

W ramach obchodów Jubileuszu 70-lecia Liceum Plastycznego im. Bernarda Morando w Zamościu w Centrum „Synagoga” FODŻ prezentowana była kolekcja malarstwa ze zbiorów archiwalnych szkoły.

To celebrate the Jubilee of the 70th anniversary of the Bernardo Morando High School of Fine Arts in Zamość a collection of paintings from the archives of the school was exhibited at the “Synagogue” Center in Zamość.

5.10

Stowarzyszenie Żydowskie Cukunft oraz mieszkańcy Świdnicy przeprowadzili prace porządkowe na cmentarzu żydowskim w ramach projektu “Żydowska Świdnica na talerzu live! Czyli zapomnianym śladem historii i kultury Żydów świdnickich”. Nasza Fundacja była partnerem projektu.

The Cukunft Jewish Society and residents of Świdnica carried out cleanup works at the local Jewish cemetery. Our Foundation was a partner of the project.

MIECHÓW

19.10

Na cmentarzu żydowskim w Miechowie miała miejsce uroczystość odsłonięcia tablic pamiątkowych, zorganizowana przez naszą Fundację i Urząd Gminy i Miasta w Miechowie we współpracy z Gminą Wyznaniową Żydowską w Krakowie. Tablice ufundował Aaron Sultaniuk z USA.

A ceremonial unveiling of memorial plaques took place at the Jewish cemetery in Miechów. The ceremony was organized by our Foundation and the Town Office of Miechów in cooperation with Cracow's Jewish Religious Community. Plaques were financed by Aaron Sultaniuk of the USA.

27.10

W Zamościu odbyła się uroczystość odsłonięcia odnowionego lapidarium

poświęconego pamięci zamojskich Żydów. Z tej okazji w Centrum „Synagoga” FODŻ zagrał zespół kameralny Orkiestry Symfonicznej im. Karola Namysłowskiego. W ceremonii uczestniczyła Dyrektorka Generalna FODŻ.

The renovated lapidarium composed of Jewish headstones took place in Zamość at an unveiling ceremony. For this occasion, the chamber ensemble of Karol Namysłowski Symphony Orchestra performed at our “Synagogue” Center and the CEO of our Foundation attended.

30.10

Z końcem października dobiegły końca prace remontowe synagogi w Przysusze realizowane w ramach drugiego etapu konserwacji północnej elewacji budynku. Ponadto sporządzono dokumentację techniczną projektu

konstrukcyjnego zabezpieczenia i naprawy bimy.

Prace przeprowadzono w ramach programu Dziedzictwo Kulturowe, priorytet 1 Ochrona Zabytków ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz naszej Fundacji.

The second stage of renovation of the north facade of Przysucha synagogue building was completed. Technical documentation was also created for the future securing and repair of the bimah. The action was financed by the Ministry of Culture and National Heritage, as part of the “Cultural Heritage”, priority 1 Protection of Monuments, and our Foundation.

Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego.

LISTOPAD • NOVEMBER

6.11

Na cmentarzu żydowskim w Ciechanowie odbyła się uroczystość upamiętnienia likwidacji getta, w której udział wzięli Dyrektorka Generalna Fundacji, posłanka na Sejm Anna Cicholska oraz radni miejscy.

A ceremony was held at the Jewish cemetery in Ciechanów to commemorate the liquidation of the ghetto. Among those who attended was the CEO of our Foundation, Anna Cicholska, member of the Polish Parliament, and representatives of the Ciechanów town council.

CIECHANÓW

ŁÓDŹ

10-13.11

Nasza Fundacja była partnerem szkolenia dla aktywistów i liderów organizacji żydowskich „Szabat Przyszłości - Żydowscy Liderzy w Działaniu”. Szkolenie współorganizowane było przez Stowarzyszenie Żydowskie Cukunft i Gminę Wyznaniową Żydowską w Łodzi.

Our Foundation was a partner of training for activists and leaders of Jewish organizations “Shabbat of the Future - Jewish Leaders in Action”. The training was

ZAMOŚĆ

co-organized with the Jewish Cukunft Association and the Jewish Religious Community in Łódź.

17.11

W Centrum „Synagoga” FODŹ Radosław Majewski-Szlązak, filolog klasyczny i judaista, wygłosił wykład zatytułowany “Skąd się wzięli Żydzi sefardyjscy w Zamościu”.

A lecture took place in our “Synagogue” Center in Zamość, delivered by Radosław Majewski-Szlązak, classical philologist and

Judaist, and dedicated to the history of Sephardic Jews in Zamosc.

25.11

Nasza Fundacja wręczyła podziękowania przewodnikom turystycznym z Zamościa, Ewie Pasiecznej, Krzysztofowi Halonowi i Grzegorzowi Łapińskiemu, w uznaniu ich szczególnego wkładu w promocję historycznych i kulturalnych wartości Centrum „Synagoga” FODŹ.

ZAMOŚĆ

Tourism was up at our Renaissance synagogue in Zamość, in part thanks to local tourist guides promoting the historical and cultural heritage of the town, and Polish friends of the Foundation such as Ms Ewa Pasieczna, Mr. Krzysztof Hałon and Mr. Grzegorz Łapiński.

25.11

W centrum „Synagoga” FODŻ odbył się kolejny z cyklu wykładów „Judaizm na co dzień i w święta”, prowadzonych przez Agnieszkę Mierzwę, poświęcony tradycjom związanym z obrzędem ślubu.

On November 25, 2016, a lecture took place at our “Synagogue” Center in Zamosc, part of the “Judaism Every Day” cycle. This year’s theme was dedicated to marriage traditions and customs. Agnieszka Mierzwa delivered the lecture.

28.11

Dobiegły końca prace renowacyjne dwóch zabytkowych zwojów Tory z Zamojszczyzny, prowadzone w Zakładzie Konserwacji Papieru i Skóry Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. Projekt zrealizowała nasza Fundacja dzięki wsparciu finansowemu Stowarzyszenia Żydowskiego Instytutu Historycznego. Zachowane zwoje pochodzą z Zamościa i Zwierzyńca i będą stanowiły element ekspozycji w Centrum „Synagoga” FODŻ.

Renovation works of two prewar Torah scroll fragments were completed by the Department of Paper and Leather Conservation of the Nicolaus Copernicus University of Toruń. The project was realized by our Foundation and supported by the Association of a Jewish Historical Institute in Warsaw. The scrolls come from Zamosc and Zwierzyniec and will be part of the permanent exposition at our “Synagogue” Center in Zamość.

30.11

Na cmentarzu żydowskim w Wiskitkach miała miejsce uroczystość odsłonięcia tablicy pamiątkowej. Nasza Fundacja zrealizowała upamiętnienie wraz z Urzędem Gminy w Wiskitkach. W uroczystości uczestniczyli m.in. Philip Carmel, dyrektor ESJF European Jewish Cemetery Initiative, oraz przedstawiciele MSZ i Ambasady Brytyjskiej.

There was a ceremony unveiling a new memorial plaque at the Jewish cemetery in Wiskitki, organized by our Foundation and the Town Office in Wiskitki. Participating in the ceremony were Philip Carmel, CEO of the ESJF European Jewish Cemetery Initiative, and the representatives of the Ministry of Foreign Affairs and the British Embassy.

30.11

W Centrum „Synagoga” FODŻ miał miejsce wernisaż wystawy prac Niny

Talbot - “Twarze Dynowa”. W ramach wystawy odbyło się spotkanie autorki prac z uczniami III Liceum Ogólnokształcącego im. Cypriana Kamila Norwida w Zamościu. Nina Talbot opowiedziała o swojej twórczości oraz odkrywaniu rodzinnej historii.

The “Synagogue” Center in Zamość presented an exhibition of paintings by Nina Talbot - “Faces of Dynów”. At this opportunity Nina Talbot met with students of local high school – Cyprian Norwid High School No. 3 in Zamość – and spoke about her artwork and the discovery of family history.

GRUDZIEŃ • DECEMBER

2.12

W Centrum “Synagoga” FODŻ odbyły się warsztaty dla uczniów Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych nr 5 im. Józefa Piłsudskiego w Zamościu zorganizowane przez naszą Fundację w ramach programu „Przywróćmy Pamięć”. Tematem spotkania była historia Żydów w Zamościu.

The “Synagogue” Center in Zamość organized a workshop for the students of Józef Piłsudski High School Unit No. 2 in Zamość. The meeting focused on the history of local Jewish community and was realized as part of our “To Bring Memory Back” educational program.

WISKITKI

7.12

Nasza Fundacja była współorganizatorem konferencji „Innowacje – patrząc w przyszłość”, która odbyła się w Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej w Ciechanowie. Uczestniczyli w niej przedstawiciele Ambasady Izraela, rządu, samorządu, społeczności akademickiej i lokalnych przedsiębiorców. Podczas spotkania z liderem miejscowej społeczności pojawił się pomysł utworzenia Szlaku Żydów Mazowieckich, którego patronką została Posłanka na Sejm RP – Anna Cicholska.

Our Foundation was a co-organizer of a Polish-Israeli conference “Innovations - Looking into the Future”, which took place in the State Higher Vocational School in Ciechanów. Among its participants were representatives from the Embassy of Israel, Polish government, and local authorities, as well as academics and business people. During a meeting with a leader of a local society the idea was conceived to establish the Mazovian Jews Route, a tourist trail focusing on the local history and heritage of Jews in Mazovia region. The patron of the project is Anna Cicholska, a member of the Polish Parliament.

CIECHANÓW

13.12

W Lublinie miało miejsce pierwsze z cyklu spotkań, organizowanych wspólnie z lubelską filią Gminy Wyznaniowej Żydowskiej w Warszawie. Tematem spotkania był realizowany przez naszą Fundację projekt Szlak Chasydzki.

The first of a series of meetings organized with the Lublin branch of the Warsaw's Jewish Religious Community was held in Lublin. The event was organized with the Lublin branch of the Warsaw's Jewish Religious Community. The theme of the meeting was the implementation of our “Chassidic Route” project.

21.12

Edukatorzy z naszej Fundacji dzięki uprzejmości Fundacji Bente Kahan przeprowadzili we Wrocławiu cykl szkoleń dotyczących historii, tradycji i świąt żydowskich dla uczniów szkół z województwa dolnośląskiego. Projekt został realizowany wspólnie z partnerem FODZ - ESJF European Jewish Cemeteries Initiative (Europejską Inicjatywą Porządkowania Cmentarzy Żydowskich).

Educators from our Foundation carried out a series of training courses for students from Lower Silesian schools in Wrocław, where, among other things, students learned about the history of the Jewish nation, Jewish holidays and traditions. The courses were part of a joint project between our Foundation and our German partner, ESJF European Jewish Cemeteries Initiative, with organizational assistance from the Bente Kahan Foundation.

WROCŁAW

Publications available at the Foundation:

Publikacje dostępne w Fundacji:

- ▶ Simon Jacobson, *Ku życiu, które ma sens. Przemyslenia Rebege Menachema Schneersona*, Warszawa 2012.
- ▶ Album *Ochrona dziedzictwa żydowskiego w Polsce*, FODŻ 2012.
- ▶ *Rewitalizacja renesansowej synagogi w Zamościu na potrzeby Szlaku Chasydzkiego oraz lokalnej społeczności*, FODŻ 2011.
- ▶ *Haverim – Przyjaciele. Spotkania młodzieży polskiej i żydowskiej*, FODŻ 2009.
- ▶ *Przywróćmy Pamięć – materiały edukacyjne dla uczniów*, FODŻ 2008.
- ▶ *Przywróćmy Pamięć – materiały edukacyjne dla nauczycieli*, FODŻ 2008.
- ▶ *Program edukacyjny „Przywróćmy Pamięć”. Dobre Praktyki*, FODŻ 2008.
- ▶ *Program edukacyjny „Przywróćmy Pamięć”. Dobre Praktyki*, FODŻ 2016.
- ▶ *Program edukacyjny „Przywróćmy Pamięć”. Edycja 2008. Działania realizowane w poszczególnych miejscowościach*, FODŻ 2008.
- ▶ *Pod wspólnym niebem. Cmentarz żydowski w Staszowie*, FODŻ 2007.
- ▶ K. Urban, *Cmentarze żydowskie, synagogi i domy modlitwy w Polsce w latach 1944–1966 (wybór materiałów)*, wyd. NOMOS 2006.
- ▶ A. Dobrowolska, *Fotografz Auschwitz*, Rekontrplan 2013.
- ▶ Raport Roczny FODŻ za rok 2012, FODŻ 2013
- ▶ Raport Roczny FODŻ za rok 2013, FODŻ 2014
- ▶ Raport Roczny FODŻ za rok 2014, FODŻ 2015
- ▶ Raport Roczny FODŻ za rok 2015, FODŻ 2016
- ▶ Simon Jacobson, *Toward a Meaningful Life. The Wisdom of the Rebbe Menachem Schneerson*, Warsaw 2012 (in Polish).
- ▶ Album *Preserving Jewish Heritage In Poland*, FODŻ 2012.
- ▶ *Revitalization of the Renaissance synagogue in Zamość for the needs of the Chassidic Route and the local community*, FODŻ 2011.
- ▶ *Haverim – Friends. Polish-Jewish Youth Meetings*, FODŻ 2009.
- ▶ *To Bring Memory Back – Educational Materials for Students*, FODŻ 2008 (in Polish).
- ▶ *To Bring Memory Back – Educational Materials for Teachers*, FODŻ 2008 (in Polish).
- ▶ *To Bring Memory Back Educational Program. Good Practices*, FODŻ 2008 (in Polish).
- ▶ *To Bring Memory Back Educational Program. Good Practices*, FODŻ 2016 (in Polish).
- ▶ *To Bring Memory Back Educational Program. 2008 Edition. Activities Implemented in Participating Towns*, FODŻ 2008 (in Polish).
- ▶ *Under The Same Sky. The Jewish Cemetery in Staszów*, FODŻ 2007.
- ▶ K. Urban, *Jewish Cemeteries, Synagogues And Houses Of Prayer In Poland, 1944–1966 (Selection Of Materials)*, NOMOS Publishing House 2006 (in Polish).
- ▶ A. Dobrowolska, *Photographer from Auschwitz*, Rekontrplan 2013 (in Polish).
- ▶ FODŻ Annual Report 2012, FODŻ 2013
- ▶ FODŻ Annual Report 2013, FODŻ 2014
- ▶ FODŻ Annual Report 2014, FODŻ 2015
- ▶ FODŻ Annual Report 2015, FODŻ 2016

Brochures of the “Chassidic Route” series (in Polish and in English):

Broszury z serii „Szlak Chasydzki” (w wersji polskiej i angielskiej):

- ▶ Łańcut, FODŻ 2011.
- ▶ Chełm, FODŻ 2008.
- ▶ Jarosław, FODŻ 2008.
- ▶ Kraśnik, FODŻ 2008.
- ▶ Lesko, FODŻ 2008.
- ▶ Leżajsk, FODŻ 2008.
- ▶ Ropczyce, FODŻ 2008.
- ▶ Rymanów, FODŻ 2008.
- ▶ Sanok, FODŻ 2008.
- ▶ Ustrzyki Dolne, FODŻ 2008.
- ▶ Zamość, FODŻ 2007.

Board of Directors of the Foundation for the Preservation of Jewish Heritage in Poland:

Członkowie Zarządu Fundacji Ochrony Dziedzictwa Żydowskiego:

Herbert Block, Lili Haber, Evan Hochberg, Tadeusz Jakubowicz, Romuald Junka, Włodzimierz Kac, Alicja Kobus, Michał Samet, Gideon Taylor, Shlomo Werdiger

Dyrektor Generalna / Chief Executive Officer: **Monika Krawczyk**

Opracowanie raportu / Report's authors: Marcin Bartosiewicz, Monika Krawczyk, Gniewomir Zajączkowski

Korekta wersji angielskiej / Proofreading of the English version: Marla Raucher Osborn

Projekt i skład / Graphic design: Marta Narocka-Harasz, Andrzej Harasz

Autorzy zdjęć / Authors of photos: Urząd Miasta Augustów, Urząd Miasta Przemyśl, Fundacja Ochrony Dziedzictwa Żydowskiego, Marcin Bartosiewicz, Marek Lipiński, Dariusz Lipowski, Sławomir Olszyński, Jay Osborn, Monika Krawczyk.

ועד הקהלות היהודיות בפולין
Związek Gmin Wyznaniowych Żydowskich w Polsce
The Union of Jewish Communities in Poland

**FOUNDATION FOR
THE PRESERVATION
OF JEWISH HERITAGE
IN POLAND**

**FUNDACJA
OCHRONY
DZIEDZICTWA
ŻYDOWSKIEGO**

www.fodz.pl

www.fodz.pl

www.zamosc.fodz.pl

www.pamiec.fodz.pl

facebook.com/fodz.jewish.poland